

LAPS/57/2025, 18.8.2025

Lapsiasiavaltuutetun lausunto oikeusministeriölle ihmiskaupan vastaisen toimintaohjelman 2021– 2023 päivittämisestä

Viite: ihmiskaupan vastaisen toimintaohjelman 2021 – 2023 päivittäminen/kirjallinen lausunto

Lapsiasiavaltuutetun tehtävänä on arvioida ja edistää lapsen oikeuksien toteutumista. Työn perustana on YK:n lapsen oikeuksien yleissopimus (SopS 59 ja 60/1991, jäljempänä LOS), joka on lailla voimaan saatettu ihmisoikeussopimus. Yleissopimus koskee kaikkia alle 18-vuotiaita. Lapsiasiavaltuutettu arvioi toimintaohjelman päivitystarpeita yleissopimuksen näkökulmasta.

Lapsiasiavaltuutettu tuo kirjallisessa lausunnossaan esiin muutamia hiljattain työssään kohtaamia asioita, joita ihmiskaupan vastaista toimintaohjelmaa päivitettäessä olisi hyvä huomioida ja ottaa tarkastelun ja toimenpiteiden kohteeksi.

Lausuntopyynnön keskeinen sisältö

Lausuntoa on pyydetty ihmiskaupan vastaisen toimintaohjelman 2021–2023¹ painopisteenä olevien toimien päivitystarpeista. Toimet kohdistuvat seksuaaliseen hyväksikäyttöön liittyvän ihmiskaupan, lapsiin ja nuoriin kohdistuvan ihmiskaupan, pakkoavioliittoon ja siihen rinnastettavaan liittoon saamisen, nuoriso- ja jengirikollisuuteen sekä järjestäytyneeseen rikollisuuteen liittyvän ihmiskaupan ehkäisyyn ja torjuntaan sekä ilmiöiden tunnistamiseen erityisesti lasten ja nuorten ihmiskaupan osalta.

Yhteenveto lapsiasiavaltuutetun kannanotoista

- Lapsiasiavaltuutettu pitää tärkeänä, että toimintaohjelmaan sisällytetään toimenpiteitä riittävän tiedon keräämiseksi sekä analysoimiseksi koskien lapsiin kohdistuvaa välitöntä ja välillistä ihmiskauppaa.
- Lapsiasiavaltuutettu katsoo, että lastensuojelun sijaishuollosta nk. hatkaavien lasten asema ihmiskaupan riskiryhmänä tulee huomioida uuden ihmiskaupan vastaisen toimintaohjelman valmistelussa. Toimintaohjelman päivittämisessä tulee huomioida sukupuolinäkökulma sekä riskiryhmässä ja haavoittuvassa asemassa olevat lapset.
- Lapsiasiavaltuutettu pitää tärkeänä tarkastella tarvetta erillisille ihmiskaupasta ja uhrien auttamisesta ihmiskaupan tunnistamisen ja avuntarpeeseen vastaamisen vahvistamiseksi.

Lapsiasiavaltuutetun kannanotot

YK:n lapsen oikeuksien komitea on viimeisimmissä Suomea koskevissa loppupäätelmissään 2023 lapsen oikeuksien yleissopimuksen lasten myynnistä, lapsiprostituutiosta ja lapsipornografiasta annetun valinnaisen pöytäkirjan täytäntöönpanosta esittänyt huolensa siitä, että saatavilla oleva tieto esimerkiksi lapsikaupasta, lasten pakkotyöstä ja laittomista adoptioista on hyvin rajoittunutta.² Lapsiasiavaltuutettu pitääkin siten tärkeänä sisällyttää päivitettävään ihmiskaupan vastaiseen toimintaohjelmaan toimenpiteitä riittävän tiedon keräämiseksi ja analysoimiseksi koskien lapsiin kohdistuvaa ihmiskauppaa.

Suomi on ratifioinut kansainvälisen yleissopimuksen kaikkien henkilöiden suojelemiseksi tahdonvastaiselta katoamiselta (ICPPED). Suomi teki yleissopimuksen ratifioimisen yhteydessä varauman koskien adoption kumoamista (25 artikla).³ Huomioiden viime aikoina esim. Ruotsissa ja Norjassa tehdyt päätökset arvioida kansainvälisissä adoptioissa tapahtuneita epäkohtia⁴ lapsiasiavaltuutettu katsoo, että tällainen selvitys olisi syytä toteuttaa myös Suomessa. Lapsiasiavaltuutettu on ICPPED:n ratifioinnin yhteydessä huomauttanut, että ”vaikka adoption valvonta perustuu huolelliseen ennakkovalvontaan, ovat adoptiopalvelunantajien yhteistyömaista esimerkiksi Kiina ja Intia saaneet YK:n lapsen oikeuksien komitealta huomautuksia kansainvälisiin adoptiojärjestelyihinsä liittyen”.⁵

Lapsiasiavaltuutettu katsoo, että toimintaohjelmaa päivitettäessä olisi syytä huomioida tarve mahdollisen ihmiskauppaa ja uhrien auttamista koskevan erillislain säätämiseksi. Lapsiasiavaltuutettu on aiemmissa lausunnoissaan katsonut, että ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmää koskevien säännösten sijoittaminen kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta annettuun lakiin (746/2011, vastaanottolaki) ei ole ongelmatonta ja, että erillinen laki voisi olla selkeämpi vaihtoehto, jotta myös kotoperäisen ihmiskaupan uhrit mahdollisesti tunnistettaisiin paremmin ja he saisivat tarvitsemansa avun ja tuen. Erillislain valmistelu aloitettiin sosiaali- ja terveysministeriön johdolla kesäkuussa 2020, mutta valmistelu keskeytettiin tammikuussa 2022.⁶

Lisäksi toteamme, että YK:n lapsen oikeuksien komitea on viimeisimmissä Suomea koskevissa loppupäätelmissään 2023 lapsen oikeuksien yleissopimuksen lasten myynnistä, lapsiprostituutiosta ja lapsipornografiasta annetun valinnaisen pöytäkirjan täytäntöönpanosta suositellut kaiken lapsikaupan erilliskriminalisointia.⁷ Lapsiasiavaltuutettu pitää tärkeänä, että tätä suositusta, kuten muitakin loppupäätelmissä esitettyjä huomioita, tarkastellaan uutta toimintaohjelmaa valmisteltaessa.

Lapsiasiavaltuutettu pitää tärkeänä, että uuden ihmiskaupan vastaisen toimintaohjelman valmistelussa huomioidaan lastensuojelun piirissä olevien lasten haavoittuva asema ja erityisesti nk. hatkaavien lasten riski joutua ihmiskaupan tai sen lähirikosten uhriksi. Lastensuojelun sijaishuollosta hatkanneet lapset on nimetty ihmiskaupan riskiryhmäksi. Lapsiasiavaltuutetun tekemässä analyysissä lastensuojelun sijaishuollosta luvatta poistuneiden lasten kyselytutkimuksesta⁸ lapsiasiavaltuutettu suosittelee, että lastensuojelun työntekijöiden valmiuksia tunnistaa ihmiskauppa ja sen lähirikokset, ottaa asia lapsen kanssa puheeksi sekä ehkäistä uudelleen uhriksi joutumista tulee vahvistaa esimerkiksi koulutuksella ja ohjeistuksella.⁹ Lapsiasiavaltuutettu viittaa myös sosiaali- ja terveysministeriölle antamaansa lausuntoon koskien hallituksen esitysluonnosta laiksi lastensuojelulain muuttamisesta sekä siihen liittyviksi laeiksi siltä osin, että myös sääntelyn tarkentaminen hatkassa olevia lapsia koskien sekä hatkaamisen vetotekijöiden tunnistaminen lastensuojelussa on tärkeää.¹⁰

Hatkassa lapsen silmin -analyysissä havaittiin lisäksi tilastollisesti merkitsevä ero sukupuolten välillä, ja ihmiskaupan ja sen lähirikosten riskin havaittiin koskevan erityisesti tyttöjä.¹¹ Lapsiasiavaltuutettu tuo esiin YK:n lapsen oikeuksien komitean Suomea koskevat loppupäätelmät vuodelta 2023, joissa komitea vaati sopimusvaltiota varmistamaan lapsiin

kohdistuvaa väkivaltaa, mukaan lukien seksuaalista riistoa ja hyväksikäyttöä koskien, että strategioihin ja suunnitelmiin sisältyy kohdennetut toimenpiteet, jotka koskevat tyttöjä, vammaisia lapsia, sosiaalis-taloudellisesti heikossa asemassa olevia lapsia, maahanmuuttajalapsia ja vähemmistöryhmiin (romaneihin ja saamelaisiin) kuuluvia lapsia, ja että niitä varten myönnetään asianmukaiset resurssit ja niissä käsitellään kattavasti seksuaalista riistoa ja hyväksikäyttöä.¹² Lapsiasiavaltuutettu katsoo, että päivitettävän toimintaohjelman valmistelussa tulee huomioida muun ohella sukupuolinäkökulma sekä riskiryhmässä olevat lapset.

Lapsiasiavaltuutettu viittaa aiemmin antamaansa lausuntoon koskien pakkoavioliiton kriminalisointia, ja esittää, että toimintaohjelman valmistelussa tulee huomioida pakkoavioliittoon ja ihmiskauppaan rinnastuvat alaikäisten avioliittojen tunnistamisen tärkeys sekä tarve seurata pakkoavioliiton rangaistavuutta koskevan sääntelyn riittävyttä lapsen oikeuksien turvaamisen näkökulmasta.¹³

Ihmiskaupan uhrien tunnistamiseen liittyvien haasteiden osalta lapsiasiavaltuutettu kiinnittää huomiota myös haasteisiin tunnistaa uhrit välineellistetyn maahantulon torjuntatoimien yhteydessä. Lapsiasiavaltuutettu on esittänyt huolensa, että sääntely saattaa johtaa siihen, että lapsia käytetään maahantulon välineinä. Lapsiasiavaltuutettu on pitänyt sinänsä perusteltuna, että hallitus on pyrkinyt ehkäisemään lasten käyttöä maahantulon välineenä, mutta katsonut ulkomaalaislainsäädäntöön tehtyjen muutosten tietoperustan olevan hatara.¹⁴ Esimerkiksi väliaikaisista toimenpiteistä välineellistetyn maahantulon torjumiseksi annetussa laissa (482/2024, 5 §) omaksuttu menettely, jossa haavoittuvassa asemassa olevia henkilöitä tunnistetaan lähinnä ulkoisten seikkojen perusteella, saattaa houkutella siihen, että välineellistämistarkoituksessa raja-alueille lähetetään juurikin lapsia. Myös YK:n lapsen oikeuksien komitea on kiinnittänyt huomiota kansainvälistä suojelua hakevien lasten ja pakolaislasten riskiin joutua ihmiskaupan tai lapsikaupan uhriksi ja kehottanut vahvistamaan keinoja tunnistaa riskiryhmässä olevia lapsia.¹⁵

Kuten ihmiskaupan vastaisessa toimintaohjelmassa 2021–2023 todetaan, vuosille 2020–2025 laadittu Väkivallaton lapsuus -toimenpidesuunnitelma pitää erityiskysymyksenä sisällään myös ihmiskaupan¹⁶. Sitä koskevaan lukuun on kirjattu kuusi toimenpidettä. Lapsiasiavaltuutettu katsoo, että toimenpidesuunnitelman sisältämät toimenpiteet, erityisesti tietoisuuden lisäämisestä ihmiskaupan tunnistamiseksi (toimenpiteet 5 ja 6),

ovat edelleen olennaisia ja syytä huomioida myös ihmiskaupan vastaista toimintaohjelmaa päivitettäessä.

Lapsiasiavaltuutettu muistuttaa myös YK:n lapsen oikeuksien yleiskommentista nro 25 (2021) koskien lapsen oikeuksia liittyen digitaaliseen ympäristöön, jossa korostetaan sopimusvaltioiden velvoitteita muun muassa edistää lasten tietoisuutta ihmiskaupasta, seksuaalisesta riistosta ja hyväksikäytöstä sekä suojella lapsia kaikenlaiselta hyväksikäytöltä myös digitaalisessa ympäristössä.¹⁷

Lapsiasiavaltuutettu muistuttaa lopuksi, että toimintaohjelmaa päivitettäessä tulee huomioida myös tilanteet, joissa ihmiskaupan uhrilla on alaikäisiä lapsia. HEUNin selvityksen mukaan vuoden 2018 lopussa täysi-ikäisten uhrien lapsia oli ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmässä 102.¹⁸ Välillisesti ihmiskaupan uhriksi joutunut lapsi on voinut elää jatkuvassa pelossa ja todistaa vanhempaansa kohdistuvaa hyväksikäyttöä. Vanhemmalla ei kokemastaan johtuen myöskään aina ole mahdollisuuksia tai kykyä huolehtia lapsestaan riittävästi.

Jyväskylässä 18.8.2025

Elina Pekkarinen
lapsiasiavaltuutettu

Sonja Vahtera
juristi

Jenni Saukkola
juristi

¹ Ks. Venla Roth & Mia Luhtasaari (2021). Suomi torjuu ihmiskauppaa: Ihmiskaupan vastainen toimintaohjelma. Oikeusministeriön julkaisuja, [Mietintöjä ja lausuntoja](#) 2021:15 sekä [oikeusministeriön hanke](#), Ihmiskaupan vastaisen toimintaohjelman päivittäminen, hankenumero OM079:00/2023.

² Concluding observations on the report submitted by Finland under article 12 (1) of the Optional Protocol to the Convention on the Rights of the Child on the sale of children, child prostitution and child pornography, 26.5.2023, (CRC/C/OPSC/FIN/CO/1), kohta 7.

³ Ks. [Suomen täytäntöönpanoraportti](#), Kansainvälinen yleissopimus kaikkien henkilöiden suojelemiseksi tahdonvastaiselta katoamiselta, 23.4.2025, kohdat 215–223.

⁴ Ks. esim. Norja, Ruotsi ja Alankomaat: [Granskingsutvalget for utenlandsadopsjoner, Sveriges internationella adoptionsverksamhet - Regeringen.se](#) & [subm-2021-day-general-ngos-ngo-coal-defence-children-international-inter-2-intercountry-adoption.pdf](#)

⁵ Ks. Lapsiasiavaltuutetun [lausunto](#) eduskunnan lakivaliokunnalle hallituksen esityksestä eduskunnalle kaikkien henkilöiden suojelemiseksi tahdonvastaiselta katoamiselta tehdyn kansainvälisen yleissopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi sekä laiksi rikoslain 11 luvun muuttamisesta / HE 87/2022 vp, 17.10.2022.

⁶ Ks. esim.: Lapsiasiavaltuutetun [lausunto](#) sisäministeriölle hallituksen esitysluonnoksesta laiksi kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi, 8.7.2022. Hallituksen esityksessä eduskunnalle laiksi kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta annetun lain muuttamisesta sekä siihen liittyviksi laeiksi (HE 220/2022 vp) todetaan s. 42, että *”erillislain valmisteluun voidaan mahdollisesti palata tulevaisuudessa, kun hyvinvointialueet ovat vakiinnuttaneet toimintansa ja sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden järjestämisestä ihmiskaupan uhreille hyvinvointialueilla on kertynyt kokemusta”*.

⁷ CRC/C/OPSC/FIN/CO/1, kohdat 9–10.

⁸ Irma Lehtonen & Janne Telén (2013). Hatkassa: Selvitys nuorten luvattomista poissaoloista ja sijaishuoltopaikkojen toimintakäytännöistä. [Lastensuojelun Keskusliitto](#).

⁹ Ks. Outi Kekkonen & Elina Pekkarinen (2024). Hatkassa lapsen silmin: Analyysi lastensuojelun sijaishuollosta luvatta poistuneiden lasten kyselytutkimuksesta. Lapsiasiavaltuutetun toimiston [julkaisu](#) 2024:1, s. 25 ja 36.

¹⁰ Ks. Lapsiasiavaltuutetun [lausunto](#) sosiaali- ja terveysministeriölle hallituksen esitysluonnoksesta laiksi lastensuojelulain muuttamisesta sekä siihen liittyviksi laeiksi, 17.6.2025.

¹¹ Ks. Outi Kekkonen & Elina Pekkarinen (2024). Hatkassa lapsen silmin: Analyysi lastensuojelun sijaishuollosta luvatta poistuneiden lasten kyselytutkimuksesta. Lapsiasiavaltuutetun toimiston [julkaisu](#) 2024:1, s. 27.

¹² Luettavissa ulkoministeriön verkkosivuilla: [loppupäätelmät liittyen lapsen oikeuksien sopimuksen toimeenpanoon](#).

¹³ Ks. esim.: Lapsiasiavaltuutetun [lausunto](#) eduskunnan lakivaliokunnalle hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi rikoslain 25 luvun 3 §:n muuttamisesta (pakkoavioliiton rangaistavuus) ja toimenpidealoitteesta avioliittoon pakottamisen erillisen rikosnimikkeen säätämisestä ja pakottavan kontrollin rikostunnusmerkistön lisäämisestä lakiin, 27.8.2024.

¹⁴ Ks. esim: Lapsiasiavaltuutetun [lausunto](#) eduskunnan hallintovaliokunnalle hallituksen esityksestä laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta (perheenyhdistäminen), 21.3.2025.

¹⁵ CRC/C/OPSC/FIN/CO/1, esim. kohdat 19-20.

¹⁶ Ks. Korpilahti, U. ym. (2019). Väkivallaton lapsuus: toimenpidesuunnitelma lapsiin kohdistuvan väkivallan ehkäisystä 2020–2025. Sosiaali- ja terveysministeriön [julkaisu](#) 2019:27, s. 461–475.

¹⁷ CRC/C/GC/25, esim. kohdat 104 ja 112. [Epävirallinen suomennos](#) lapsiasiavaltuutetun verkkosivuilla.

¹⁸ Ks. Elina Kervinen & Natalia Ollus (2019). Lapsiin ja nuoriin kohdistuva ihmiskauppa Suomessa. European Institute for Crime Prevention and Control affiliated with the United Nations (HEUNI). Publication Series No. 89, s. 39.